

Доценко І. О., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, Україна

e-mail: innochka.docenko@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4972-3106

Концептуальні підходи до визначення сутності поняття фінансової стабільності банку

Анотація. Досліджено фінансову стабільність банку, її сутність та значення. Систематизовано наявні погляди вчених на поняття «фінансова стабільність» та «фінансова нестабільність». Виокремлено основні підходи щодо визначення узагальненого поняття фінансової стабільності банку, а саме як: стан усієї сукупності фінансових відносин банку; збереження рівноваги та ефективного взаємозв'язку; здатність протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам зберігаючи стійку рівновагу; здатність розподіляти фінансові ресурси, забезпечувати управління фінансовими ресурсами; досягнення позитивного фінансового результату; динамічний, поступальний розвиток банку.

Ключові слова: банк; капітал; прибуток; стійкість; надійність; фінансова стабільність; фінансова нестабільність.

Dotsenko Inna, PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Khmelnytsky National University, Khmelnytsky, Ukraine

The Conceptual Steps for Determination the Essence of Concept of Bank Financial Stability

Abstract. Introduction. During the last years the question of financial stability gets priority attention of research workers in the whole world. Financial stability of banks for so many years is the article of scientific discussions of experts of the world. Analysis of theoretical works in which thoroughly essence and maintenance of concept «financial stability» and «financial instability» opens up testifies to absence of the unique steps of determination these important economic categories. It results in equation of these concepts with others and complicates the analysis of criteria, also there is a description of essence of category «financial stability of bank». It is an urgent necessity the presence of the self-weighted and grounded for determination of essence of financial bank stability which will lean against a certain scientific and theoretical base.

Purpose. A research purpose is an improvement of concept idea and deepening of scientific and theoretical aspects in relation to an ambiguousness in understanding of essence of financial banking stability.

Results. Investigational financial stability of bank, its essence and value. Two schools are traced in the considered literature: authors which consider to be the best in defining financial instability and authors which try to define financial stability. On the basis of analysis of theoretical works in which thoroughly essence and maintenance of concept «financial stability» and «financial instability» opens up the present views of scientists and systematizes the concepts.

Conclusions. We came to the conclusion that the unique look to the understanding of essence of financial banking stability does not exist for today. We select basic approaches in relation to determinate the concept of financial stability of bank. It enables for development of measures on the effective management of bank financial stability and comes forward with a task for subsequent researches.

Keywords: capital; income; firmness; reliability; financial stability; financial instability.

JEL Classification: G 21.

Постановка проблеми. Протягом останніх років питання фінансової стабільності отримує пріоритетну увагу науковців у всьому світі. Фінансова стабільність банків уже багато років є предметом наукових дискусій експертів світового співтовариства, оскільки низка фінансово-банківських криз, з однієї сторони, свідчить про зростання ризиків цих подій, з іншої – наукова спільнота і практики активно обговорюють причини

кризових явищ у банківській сфері та способи їх запобігання на ранніх стадіях.

Фінансова стабільність є необхідною вимогою не лише для цінової стабільності, політичною метою центрального банку, але і запорукою для здорового розвитку економіки. Це пов'язано з тим, що фінансова нестабільність тягне за собою значні витрати для економіки, оскільки нестабільність змінних цін на фінансових ринках зростає, а фінансові установи або

корпорації можуть збанкрутувати. Наявність виваженого та обґрунтованого підходу до визначення сутності фінансової стабільності банку, який спиратиметься на певну науково-теоретичну базу, є нагальною необхідністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теоретико-прикладного дослідження явища фінансової стабільності займалось багато зарубіжних вчених, зокрема: Ф. Мишкін, Е. Девіс, Дж. Чант, Г. Вуд, В. Ален, М. Фут, Е. Крокетт, Дж. Лейгер, Т. Падоа-Скьоппа, Г. Шінасі. Важливий внесок у вирішення низки завдань фінансової стабільності банківської сфери зроблено у працях вітчизняних науковців, зокрема: О. Василика, А. Гальчинського, О. Дзюблюка, О. Заруби, В. Кочеткова, В. Міщенко, А. Мороза, Л. Примостки, С. Реверчука, М. Савлука та ін. Попри те, що значний рівень уваги приділяється питанням фінансової стабільності, загальноприйнятого визначення, поняття «фінансова стабільність банку» не існує, що спричинило значну кількість дебатів між науковцями та учасниками фінансового ринку. У зв'язку з цим з'ясування сутності поставленого наукового завдання, а також виявлення питань, що залишились невисвітленими, є вкрай актуальним.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є удосконалення понятійного апарату та поглиблення науково-теоретичних аспектів щодо неоднозначності у підходах до розуміння сутності фінансової стабільності банку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз теоретичних робіт, в яких ґрунтовно розкриваються сутність та зміст поняття «фінансова стабільність» та «фінансова нестабільність», свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення цих важливих економічних категорій. Це призводить до отождолення цих понять з іншими та ускладнює аналіз критеріїв, складових, а також характеристику сутності категорії «фінансова стабільність банку».

У розглянутій літературі чітко простежуються дві школи: автори, які вважають за краще визначити фінансову нестабільність, та автори, які намагаються визначити фінансову стабільність.

Мишкін Ф. [1, с. 8] припускає, що фінансова стабільність виникає, коли потрясіння спричиняють перебої в потоці інформації. Це визначення підкреслює посередницьку роль фінансової системи у наданні кредитів реальному сектору та підкреслює центральну роль асиметричної інформації у виникненні фінансової нестабільності.

Девіс Е. [2, с. 92] у своєму визначенні підкреслює роль фінансової системи у підтримці реального сектору шляхом надання кредитних та платіжних послуг. Визначення Р. Фергюсона [3] має кілька цікавих особливостей. По-перше, на відміну від Е. Девіса, Р. Фергюсон вводить спотворення цін на активи у своє

визначення фінансової нестабільності. Також існує чітке висвітлення кінцевого впливу фінансової нестабільності на макроекономіку з точки зору впливу на сукупні витрати. Дж. Чант [4, с. 148] стверджує, що фінансову стабільність можна краще зрозуміти, розглядаючи її відсутність, тобто фінансову нестабільність. Він зазначив, що термін «фінансова нестабільність» містить кілька різних видів такої нестабільності.

Отже, різні форми нестабільності впливають на різні частини фінансової системи і можуть також відрізнятися за своїми наслідками. Так, Дж. Чант [4] запропонував відокремити фінансову нестабільність від інших форм нестабільності, таких як макроекономічна нестабільність. Основна відмінність полягає в тому, що фінансова нестабільність має моментальний вплив на фінансовий ринок (широко визначена), тоді як макроекономічна нестабільність часто обумовлена шоком пропозиції. Дж. Чант відзначає, що фінансові ринки характеризуються постійними змінами в цінах та умовах, які не будуть визначені як фінансова нестабільність. Тому він пропонує розглядати визначення фінансової нестабільності через призму впливу потенційних змін у фінансових умовах на реальну економіку.

Ален Г. і В. Вуд [5] виокремлюють нефінансовий сектор у даному визначенні, пояснюючи, що фінансові установи не є єдиними суб'єктами, які зазнають фінансових стресів. Хоча визначення має певну обґрунтованість, ця точка зору призводить до досить широкого визначення фінансової стабільності, оскільки в ньому включені ті установи, на які центральний банк не має безпосередніх важелів впливу для сприяння фінансовій стабільності.

На основі аналізу теоретичних робіт, в яких ґрунтовно розкриваються сутність та зміст поняття «фінансова стабільність» та «фінансова нестабільність» нами систематизовано наявні погляди вчених на ці поняття, що наведено в таблиці 1.

На рівні країни багато центральних банків та регулюючих органів серйозніше сприйняли фінансову стабільність, створюючи департаменти фінансової стабільності та запровадивши регулярну публікацію звітів про фінансову стабільність орієнтацією на оцінку потенційних ризиків фінансової стійкості.

Оскільки багато центральних банків створили відділи фінансової стабільності та почали публікувати звіти про фінансову стабільність, вони також ухвалили конкретні визначення для того, щоб дати певні вказівки щодо їхньої мети по забезпеченню фінансової стабільності. У таблиці 2 наведено деякі з цих визначень у вибраних центральних банках по всьому світу.

Таблиця 1 Підходи до визначення понять «фінансова стабільність» та «фінансова нестабільність»

Автор	Визначення
Фінансова нестабільність	
Ф. Мишкін [1, с. 8]	«...фінансова нестабільність виникає тоді, коли потрясіння фінансової системи перешкоджають потоку інформації, в ході чого фінансова система більше не може виконувати свою роботу по асигнуванню коштів у прибутковій інвестиційній можливості».
Е. Девіс [2, с. 92]	«Фінансова нестабільність – це підвищений ризик фінансової кризи». Тоді фінансова криза описується як «великий колапс фінансової системи, що спричиняє нездатність надавати платіжні послуги або виділяти кредити на продуктивні інвестиційні можливості».
Дж. Чант [4, с. 148]	«Фінансова нестабільність відображає у собі умови на фінансових ринках, які шкодять або можуть зашкодити економічній продуктивності через їх вплив на роботу фінансової системи».
Г. Вуд, В. Ален [5, с. 153]	Фінансова стабільність розглядається, як: «...стан, в якому велика кількість сторін, незалежно від того, є вони домогосподарствами, компаніями чи приватними підприємцями, зазнають фінансових криз, в наслідок їхніх дій які за інших рівних умов до кризових явищ не приводили, тоді сукупність цих кризових явищ призводить до негативних макроекономічних наслідків».
Фінансова стабільність	
М. Фут [6, с. 71]	«Фінансова стабільність визначається: а) грошовою стабільністю; б) рівнем зайнятості населення, близьким до нормальної норми зайнятості в економіці; в) довірою економічних суб'єктів до фінансових установ і ринків; г) відсутністю відносних коливань цін на реальні чи фінансові активи».
Е. Крокетт [7, с. 78]	«Фінансова стабільність це відсутність нестабільності, ситуації, в якій економічна діяльність перебуває під негативним впливом коливань цін на фінансові активи або існує нездатність фінансових установ виконувати взяті на себе зобов'язання».
Дж. Лейгер [8, с. 87]	«...мету стабільності фінансової системи можна визначити, в широкому розумінні, як уникнення перешкод для фінансової системи, які можуть спричинити значні витрати, що вплинуть на реальну продуктивність».
Т. Падоа-Скьоппа [9, с. 19]	«Фінансова стабільність – це умова, коли фінансова система здатна протистояти шокам, не поступаючись місцем сукупним процесам, що погіршує розподіл заощаджень на інвестиційні можливості та обробку платежів в економіці».
Г. Шінасі [10, с. 51]	«Фінансова система знаходиться в діапазоні стабільності кожного разу, коли вона здатна сприяти (а не перешкоджати) продуктивності економіки та розсіювати фінансові дисбаланси, які виникають ендогенно або внаслідок значних несприятливих та непередбачуваних подій».
Г. Вуд, В. Ален [5, с. 155]	«Фінансова стабільність описується як стан справ, в якому навряд чи настане стан фінансової нестабільності ...».

Джерело: систематизовано автором на основі [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]

Огляд визначень Центральних банків різних країн вказує на поступове зближення поглядів на фінансову стабільність, принаймні, серед центральних банків:

– у багатьох визначеннях центральні банки намагаються визначити саме фінансову стабільність, а не нестабільність;

– можна простежити тенденцію, де банки роблять акцент на ключових функціях фінансової системи (наприклад, надання кредитних та платіжних послуг);

– присутній акцент на шоки, які порушують функціонування фінансової системи та, насамперед, впливають на стійкість фінансової системи до цих потрясінь.

Фінансова стабільність вказує на більш вузьку область стабільності, пов'язану з фінансовою діяльністю кредитної організації. На протиположний вищевикладеному розумінню стабільності фінансова стабільність видається збалансованим і одночасно динамічним станом, що відображає здатність

кредитної організації відтворювати цей стан в умовах мінливого середовища.

Загалом фінансова стабільність в економічних словниках характеризується як «... стабільність фінансового становища, що виражається в збалансованості фінансів, достатній ліквідності активів, наявності необхідних резервів» [11]. Національний інститут стратегічних досліджень визначає фінансову стабільність як «... спроможність фінансової системи ефективно виконувати свої функції, зокрема забезпечувати ефективний розподіл ресурсів», акцентуючи увагу на стабільності учасників фінансових відносин [12]. Згідно з визначенням Національного банку України «стабільна банківська система характеризується надійністю, збалансованістю та пропорційністю функціонування її структурних елементів, здатністю зберігати стійку рівновагу та надійність протягом тривалого часу» [13].

Таблиця 2 Підходи до визначення поняття «фінансова стабільність», запропоновані Центральними банками світу

Банк	Визначення
Фінансова стабільність, як здатність протистояти шокам	
Центральний банк Європи	«Фінансова стабільність може бути визначена як умова, при якій фінансова система, що складається з фінансових посередників, ринків та ринкових інфраструктур, здатна протистояти шокам та розв'язати фінансові диспропорції, таким чином пом'якшуючи ймовірність краху у процесі фінансового посередництва, який є досить серйозними, щоб істотно погіршити розподіл заощаджень для вкладання у прибуткові інвестиційні можливості».
Центральний банк Німеччини	«Фінансова стабільність – це здатність фінансової системи добре виконувати свої основні макроекономічні функції навіть у стресових ситуаціях та в періоди структурної перебудови».
Національний банк Чехії	«Фінансова стабільність – це ситуація, коли фінансова система працює без серйозних невдач або небажаних наслідків для сучасного та майбутнього розвитку економіки в цілому, одночасно демонструючи високу стійкість до стресових ситуацій».
Фінансова стабільність, як основа надійності	
Банк Фінляндії	«Фінансова система є стабільною та надійною, коли вона здатна плавно виконувати свої основні завдання, включаючи посередництво у фінансуванні, передачу платежів, ціноутворення фінансових інструментів та розподіл ризиків. Крім того, ризикована спроможність основних фінансових установ та інфраструктури повинна бути достатньою, щоб витримати навіть серйозні перешкоди в середовищі».
Банк Японії	«Стабільність фінансової системи означає стан, в якому фінансова система працює належним чином, і учасники, такі як фірми та приватні особи, мають впевненість в системі».
Центральний банк Аргентини	«Фінансова стабільність - це стан справ, коли сектор фінансових послуг може спрямувати заощадження населення та забезпечувати загальнонаціональну платіжну систему таким чином, щоб вона була ефективною, надійною та стабільною протягом довго проміжку часу».
Фінансова стабільність, як ефективний розподіл фінансових ресурсів	
Центральний банк Норвегії	«Фінансова стабільність означає, що фінансова система є надійною для порушень в економіці та може спрямувати капітал, виконувати платежі та перерозподіляти ризики для задоволення потреб».
Центральний банк Ірландії	«Фінансова стабільність означає, що фінансова система достатньо обладнана, щоб протистояти економіці та фінансовим ринкам, забезпечити посередництво кредитів та платежів та належним чином перерозподіляти ризики».
Національний банк Швеції	«Стабільну фінансову систему можна визначити як систему, окремі компоненти якої – фінансові посередники та інфраструктура фінансового ринку – виконують свої відповідні функції та стають стійкими до можливих шоків».
Національний банк України	Фінансова стабільність – це стан фінансової системи, за якого вона здатна належним чином виконувати основні функції, такі як фінансове посередництво та здійснення платежів, а також протистояти кризовим явищам.

Джерело: складено автором

Крокетт Е. у своєму визначенні враховує стан фінансових посередників та ринків, але не фінансову інфраструктуру. Також, на відміну від деяких інших авторів [7, с. 59], у своїх судженнях автор бере до уваги періоди нестабільності цін на активи як доказ фінансової нестабільності. М. Фут [6] стверджує, що фінансова стабільність існує, якщо фінансова система може продовжувати нормально функціонувати без «зовнішньої допомоги». Отже, це виключає ситуацію, коли можна уникнути фінансової нестабільності шляхом надання фінансових чи інших видів підтримки фінансовим установам регулюючими або політичними органами.

Лейгер Дж. [8, с. 112] акцентує увагу на впливі фінансової нестабільності на реальну економіку, а також на визнання порушень на фінансових ринках.

Одним з небагатьох, хто у своєму визначенні наголосив на монетарній стабільності як невід'ємній частині фінансової стабільності, є М. Фут. Він у своєму визначенні трактує зв'язок з реальним сектором економіки з точки зору близькості до реального рівня зайнятості. М. Фут [6] підкреслює важливість «впевненості» в роботі фінансової системи, аналогічно до аргументу Дж. Лейгера, де він також характеризує фінансову стабільність переважно з точки зору підтримки довіри до фінансової системи.

Падоа-Скьоппа Т. [9] наголошує на здатності стримувати шоківі явища та підтримувати стійкість фінансової системи, яка може продовжувати виконувати свої основні функції розподілу ресурсів та надання платіжних послуг. Посилання на платіжні послуги є важливим, оскільки порушення системи

платежів може спричинити та нанести несприятливий вплив на рівень економічної активності.

Визначення, яке надає Г. Шінасі [10], є унікальним у розгляді фінансової стабільності як континууму, а не в єдиному, статичному стані. Це означає, що фінансові системи працюють у коридорі зі стабільністю та нестабільністю на протилежних кінцях. Тоді рух до «нестабільного» кінця коридору може бути пов'язаний з накопиченням дисбалансів в рамках фінансової системи або через екзогенні шоки. Як і деякі автори, згадані раніше, Г. Шінасі вказує, що нестабільність має на увазі випадки, коли фінансова система перешкоджає нормальному функціонуванню реальної економіки.

На основі проведеного аналізу ми дійшли висновку, що єдиного підходу до розуміння сутності фінансової стабільності банку на сьогодні все ще не існує. Відповідно до цього нами виокремлено основні підходи щодо визначення узагальненого поняття фінансової стабільності банку, а саме як: відсутність нестабільності; ситуації, в якій економічна діяльність перебуває під впливом негативних чинників; збереження рівноваги та ефективного взаємозв'язку; здатність протистояти зовнішньому та внутрішньому впливу, зберігаючи стійку рівновагу; здатність розподіляти фінансові ресурси, забезпечувати управління фінансовими ресурсами; досягнення позитивного фінансового результату; уникнення перешкод для фінансової системи банку.

На нашу думку, стабільність банку є, по суті, більш широким комплексним поняттям, ніж фінансова стабільність, і включає розгляд і аналіз широкого спектра питань організаційного та технічного порядку. Разом з тим, фінансова стабільність є, якщо можна так висловитися, відправною точкою, або основою, при успішному формуванні та підтримці якої можливий подальший розвиток банківської установи як в організаційному, так і в стратегічному і тактичному плані. Втрата фінансової стабільності неминуче веде до ослаблення і до втрати стабільності роботи банку та його розвитку. Характеристика фінансової стабільності у широкому розумінні – це ситуація, коли фінансова система здатна функціонувати ефективно,

безперебійно та обережно навіть перед обличчям шоків.

Розглядаючи поняття «фінансова стабільність», необхідно пам'ятати, що воно важливе для характеристики діяльності будь-якого суб'єкта економічних відносин, кінцевою метою діяльності якого є отримання прибутку і подальше функціонування та розвиток.

У підсумку варто зазначити, що фінансова стабільність кожної окремої банківської установи є важливим індикатором стабільності всієї банківської системи та є передумовою довгострокового розвитку вітчизняної фінансової системи та національної економіки. Особливостями державного забезпечення стабільності банків в майбутньому має бути забезпечення прозорості, достатності інформації у сфері оцінки фінансового стану комерційних банків, оскільки керівництво банку нерідко приховує інформацію.

Висновки. На основі аналізу теоретичних робіт, в яких ґрунтовно розкриваються сутність та зміст поняття «фінансова стабільність» та «фінансова нестабільність», систематизовано наявні погляди вчених на ці поняття. Наукові точки зору різні: одні автори вважають за потрібне акцентувати увагу на фінансовій нестабільності, тоді як інші концентрують увагу на фінансовій стабільності. Ці два поняття при їх аналізі перекликаються факторами впливу на систему, проте перша концепція акцентує увагу на негараздах, нестабільності, значних колапсах, кризових явищах фінансової системи. При подальшому аналізі виділених центральними банками понять нами було вирішено за основу обрати поняття фінансової стабільності.

Нами встановлено, що єдиного погляду до розуміння сутності фінансової стабільності банку на сьогодні все ще не існує. Відповідно до цього нами виокремлено основні підходи щодо визначення узагальненого поняття фінансової стабільності банку. Виокремлення зазначених підходів дає можливість для розроблення заходів щодо ефективного управління фінансовою стабільністю банку та виступає завданням для подальших досліджень.

Література:

1. Mishkin F. Global Financial Instability: Framework, Events, Issues. *Journal of Economic Perspectives*. 1999. Vol. 4. Iss. 13. P. 3-20.
2. Davis E. A. Typology of Financial Instability: Oesterreichische Nationalbank (Central Bank of Austria). *Financial Stability Report*. 2001. Vol. 2. P. 92-110.
3. Financial Stability. *Business Dictionary*. 2018. URL: <http://www.businessdictionary.com/definition/>
4. Chant J. (2014). Central Bank of Bahrain. *Financial Stability Report*. Vol. 12. P. 145-214.
5. Allen W. & Wood G. (2016). Defining and achieving financial stability. *Journal of Financial Stability*. Vol. 12. P. 152-172.
6. Foot M. What is «financial stability» and How do we get it? *The Roy Bridge Memorial Lecture, Financial Services Authority*. 2013. Vol. 4. P. 52-92.
7. Crockett A. Why is Financial Stability a Goal of Public Policy?: in *Maintaining Financial Stability in a Global Economy. Symposium Proceedings, Federal Reserve Bank of Kansas City*. 2016. Vol. 8. P. 55-96.
8. Lager J. Monitoring Financial System Stability. *Bank of Australia Bulletin*. 2017. Vol. 11. P. 85-116.
9. Padoa-Schioppa T. Central Banks and Financial Stability: Exploring a Land in Between. *Paper presented at the Second ECB Central Banking Conference*. 2012. Frankfurt am Main. P. 19

10. Schinasi G. J. Defining Financial Stability and a Framework for Safeguarding It, *Central Bank of Chile, Working paper*. 2009. No. 550. P. 48-79.
11. Финансово-кредитный энциклопедический словарь / под общ. ред. А. Г. Грязновой. Москва : Финансы и статистика, 2011. 1168 с.
12. Белова І., Башлай С. Визначення фінансової стабільності України. *Вісник Національного банку України*. 2013. №. 7. С. 25-31.
13. Стабільність банківської системи // Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123667 (дата звернення: 15.12.2018).

References:

1. Mishkin, F. (1999). Global Financial Instability: Framework, Events, Issues. *Journal of Economic Perspectives*, 4(13), 3-20.
2. Davis, E. A. (2001). Typology of Financial Instability: Oesterreichische Nationalbank (Central Bank of Austria). *Financial Stability Report*, 2, 92-110.
3. Financial Stability (2018). *Business Dictionary*. Retrieved from: <http://www.businessdictionary.com/definition/>
4. Chant, J. (2014). Central Bank of Bahrain. *Financial Stability Report*, 12, 145-214.
5. Allen, W. & Wood, G. (2016). Defining and achieving financial stability. *Journal of Financial Stability*, 12, 152-172.
6. Foot, M. (2013) What is «financial stability» and How do we get it? *The Roy Bridge Memorial Lecture, Financial Services Authority*, 4, 52-92.
7. Crockett, A. (2016). Why is Financial Stability a Goal of Public Policy?: in *Maintaining Financial Stability in a Global Economy. Symposium Proceedings, Federal Reserve Bank of Kansas City*, 8, 55-96.
8. Lager, J. (2017). Monitoring Financial System Stability. *Bank of Australia Bulletin*, 11, 85-116.
9. Padoa-Schioppa, T. (2012, October 24-25). Central Banks and Financial Stability: Exploring a Land in Between. *Paper presented at the Second ECB Central Banking Conference, Frankfurt am Main*, pp. 19.
10. Schinasi, G. J. (2009). Defining Financial Stability and a Framework for Safeguarding It, *Central Bank of Chile, Working paper*, 550, 48-79.
11. Gryaznova, A. G. (2011). *Finansovo-kreditnyy encyclopaedic dictionary*, Moscow: Finances and statistics [in Russ.].
12. Belova, I. & S. Bashlay (2013). Vznachennya financial stability of Ukraine. *Announcer of the National bank of Ukraine*, 7, 25-31 [in Ukrainian].
13. Stability of the banking system (2018). *The National bank of Ukraine*. Retrieved from: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123667 [in Ukrainian].

